

Oponentský posudek na rigorózní práci

Autor: Mgr. Petr Bejček

Téma: Právní úprava územní ochrany přírody a krajiny

Rigorózní práce na téma „Právní úprava územní ochrany přírody a krajiny“ Mgr. Petra Bejčka je zpracována v celkovém rozsahu 146 stran, včetně seznamů použité literatury a dalších zdrojů, anglického shrnutí a českého a anglického abstraktu. Výklad je, kromě úvodu a závěru, členěn na šest částí věnovaných postupně obecné a zvláštní územní ochraně, soustavě Natura 2000, srovnání zvláštní územní ochrany v ČR se soustavou Natura 2000, právní odpovědnosti v ochraně přírody a krajiny a organizační struktury orgánů ochrany přírody. Části věnované obecné a zvláštní územní ochraně a soustavě Natura 2000 jsou zakončeny dílčími shrnutími.

Téma, které si autor pro svou rigorózní práci zvolil, není nové, ochrana přírody patří naopak k nejstarším environmentálním tématům vůbec. Přesto téma nelze označit za vyčerpané či neaktuální. Aktuálnost tématu je dána jak otázkou účinnosti právních nástrojů územní ochrany přírody a ochrany krajiny tváří v tvář zvyšujícím se nárokům na využití území pro výstavbu, tak změnami právní úpravy ochrany přírody a krajiny, k nimž v České republice v posledních letech došlo. V této souvislosti je škoda, že autor neupřesnil důvody, které ho k výběru tématu vedly, byť z textu práce je zřejmé, že se ochranou přírody profesně zabývá.

Z hlediska formálního nemám k práci zásadní připomínky. Autor má velmi dobré vyjadřovací schopnosti, jeho výklad je jasný a srozumitelný. V práci se objevuje jen málo chyb a překlepů (za zmínku stojí snad jen chybná poznámka pod čarou č. 231), autor správně cituje a pro doplnění a rozvinutí výkladu vhodně využívá poznámek pod čarou. Práce má vzornou úpravu a je velmi přehledná. Několik drobných připomínek formální povahy směřuji jednak k opakovaným odkazům na tytéž zdroje, kdy by dle mého názoru postačoval zkrácený odkaz (např. ve formě jméno autora, latinská zkratka *op. cit.* a číslo stránky), dále k seznamu internetových zdrojů, kde bylo dle mého názoru vhodné uvést, k jakým institucím, resp. databázím, se vztahují, a seznamu použitých zkratk, který není úplný (chybí např. zkratky MZCHÚ, VZCHÚ, ZOP či SEU; mimochodem používání poslední zmíněné zkratky pro Smlouvu o fungování Evropské unie nepovažuji za vhodné, neboť tato zkratka je zažitá pro jinou ze základních evropských smluv, totiž Smlouvu o Evropské unii), a konečně k používání výrazu „management“ pro aktivní ochranu místo zažitého českého výrazu „péče“ (např. str. 19 a 24).

Hodnotit práci po obsahové stránce není snadné. Autor prokazuje velmi detailní znalosti zpracovávané problematiky, a to nejen na úrovni pozitivního práva, ale též jeho aplikace v praxi. Dle mého názoru však se svými širokými znalostmi nepracuje ideálním způsobem. Co se týká pojmových východisek tématu, ne zcela souhlasím se směřováním pojmů „příroda“ a „krajina“ (viz tvrzení na str. 6, že „[o]chranu přírody a krajiny lze ... rozdělit na druhovou a územní ochranu“ či že „[u]obecné ochrany je chráněna naprostá většina složek živé a neživé přírody ... [j]de především o běžně se vyskytující druhy rostlin a živočichů a

další složky krajiny ...“) a používáním poněkud matoucího pojmu „volná krajina“ pro území mimo zvláště chráněná území či jejich ochranná pásma (tím spíše, že používání tohoto pojmu autor vysvětluje až na str. 123, přičemž neupřesňuje, zda území soustavy Natura 2000 tedy považuje za volnou krajinu, či nikoliv). Osobně bych též pravděpodobně volila jinou strukturu práce, rozdělení ochrany přírody a krajiny na „obecnou a zvláštní“ na jedné straně a „soustavu Natura 2000“ na straně druhé mi nepřijde zcela logické (byť odpovídá struktuře zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, dále jen „ZOPK“), neboť soustava Natura 2000 je specifickým typem zvláštní územní ochrany. Obdobně nepovažuji za šťastné začlenění obecných východisek tématu (vymezení pojmů a „typů“ ochrany přírody a krajiny, popis relevantních pramenů mezinárodního a unijního práva, historický vývoj územní ochrany přírody na území České republiky) do kapitoly věnované obecné a zvláštní územní ochraně (název této části práce tak ne zcela odpovídá jejímu obsahu). U některých částí výkladu je třeba zalitovat promarněné šance podat zajímavé informace způsobem, který by byl pro čtenáře přínosný; jedná se zejména o kapitoly 3.3 (významná judikatura Soudního dvora Evropské unie týkající se soustavy Natura 2000) a 3.6 (zásadní infringementy vedené proti České republice týkající se soustavy Natura 2000). Autor zde volí metodu prostého (a velmi stručného) popisu jednotlivých případů, rozsudky, resp. infringementy proti České republice, jsou řazeny chronologicky, vazba k výkladu příslušných ustanovení obou „naturových“ směrnic je minimální. Mnohem zajímavější a pro čtenáře přínosnější by bylo pojednat o uvedených případech v rámci analýzy ustanovení, jejichž implementace činí členským státům (a konkrétně České republice) problémy. Za obdobně nevhodně zpracovanou považuji také část šestou, věnovanou organizační struktuře orgánů ochrany přírody a krajiny v České republice; autor měl dle mého názoru spíše upozornit na problematiska právní úpravy, než popisovat kompetence jednotlivých orgánů, k čemuž stačí nalistovat příslušná ustanovení ZOPK.

K výkladu mám dále několik spíše drobnějších konkrétních připomínek, resp. upřesňujících dotazů. V rámci výkladu věnovaného územnímu systému ekologické stability (ÚSES) na str. 20 autor tvrdí, že ekologicky významnými segmenty krajiny jsou biocenózy, které se dělí na biocentra, biokoridory a interakční prvky, přičemž biocentrem je biotop nebo soubor biotopů. Domnívám se, že toto tvrzení není přesné. Jak autor správně podotýká v poznámce pod čarou č. 56, biocenóza je společenství organismů obývajících určitý prostor, resp. – dle mého názoru přesněji – určitý biotop. Biotop, a tím méně biokoridor, který je definován jako území umožňující migraci organismů, tedy nejsou podmnožinou biocenózy (autor neuvádí zdroj, z něhož v této části výkladu čerpal, nemohla jsem proto jeho tvrzení ověřit). Na str. 23 autor velmi zajímavě analyzuje právní úpravu významných krajinných prvků (VKP), přičemž dochází k jednoznačnému závěru (odlišnému od výkladu MŽP), že „ZOPK ochranu VKP zcela vylučuje na zvláště chráněných územích [ZCHÚ] ve smyslu § 14 ZOPK“. Znamená autorův závěr, že na hranicích jakéhokoliv ZCHÚ přestává být vodní tok VKP? A jaké důsledky má tento závěr pro VKP na území evropsky významných lokalit (EVL)? Ve výkladu právního režimu národních parků (NP) mi chybí zmínka o režimu, resp. kategorii lesů na jejich území a u kritiky návrhu nového zákona o NP Šumava („není po právní stránce

zdařilý a v mnohém odporuje ústavnímu, ale i evropskému právu“, str. 40) její zdůvodnění. Dále v práci postrádám alespoň stručnou zmínku o právních důsledcích případného překryvu různých ZCHÚ. Na str. 62 autor tvrdí, že možnost zrušení již vyhlášené zvláštní oblasti ochrany (SAC) se „*příčí základním principům a cílům celé směrnice o stanovištích, zejména požadavku na vytvoření souvislé soustavy Natura 2000 a zlepšení její soudržnosti*“, přičemž o několik řádků níže uvádí, že „*[s]měrnice o stanovištích a o ptácích ... výrazně nedbají o vzájemnou propojenost celé soustavy*“. Jakým způsobem je zde třeba vykládat pojmy „soudržnost“ a „propojenost“? U výkladu smluvní ochrany EVL na str. 84, kde autor konstatuje, že je považována za „nejvýhodnější“, by bylo zajímavé uvést, kolik EVL je v ČR tímto způsobem chráněno. Konečně v kapitole věnované „naturovému“ hodnocení nerozumím poznámce pod čarou č. 262 (pojem „plán“ je ve směrnici 2001/42/ES postaven naroveň pojmu „projekt“?) a domnívám se, že důležitým výrazem pro posuzování je pojem „významný vliv“, nikoliv pouze „významný negativní vliv“ (str. 90).

Na závěr hodnocení bych chtěla zdůraznit, že práci celkově považuji za kvalitní a pečlivě zpracovanou. Autor v ní prokazuje skutečný zájem o pojednávanou problematiku, stejně jako samostatnost a schopnost kritického myšlení (za zmínku stojí mimo jiné analýza deliktní odpovědnosti v ochraně přírody a krajiny). Vrcholem práce v tomto smyslu je její závěr, který přináší shrnutí nejvýznamnějších nedostatků a sporných míst právní úpravy a autorovy návrhy *de lege ferenda*. Úkolem oponenta však primárně není rigorózní práci chválit, ale poukázat na její možná slabá místa. Věřím, že mé připomínky budou pro autora a jeho případnou další vědeckou práci přínosné.

S ohledem na výše uvedené **konstatuji**, že **práce splňuje požadavky kladené na rigorózní práce** Rigorózním řádem Právnické fakulty UK, tedy prokazuje autorovu schopnost k samostatné tvůrčí činnosti a hlubší znalosti ze zpracovávané problematiky, a **doporučuji ji proto k ústní obhajobě**.

V rámci obhajoby bych autora požádala o vyjádření k výše uvedených připomínkám a dotazům, zejména:

1. Doplnění výkladu o (ne)možnosti uplatnění institutu VKP v ZCHÚ.
2. Zdůvodnění rozporu návrhu nového zákona o NP Šumava s ústavním a evropským právem.
3. Vysvětlení užití pojmů „soudržnost“ a „propojenost“ pro soustavu Natura 2000.

V Praze dne 15. ledna 2013

JUDr. Karolina Žáková, Ph.D.
oponent rigorózní práce